

Iritziak

Gezurrak, engainuak eta lapurretak

ASIER BLAS MENDOZA
EHU-KO IRAKASLEA

Beti izan da boterearen dimentsio garrantzitsu bat irudipenen maneia munduko gertaeretan. Orain protagonismo osoa berri faltsuek dute; halere, hauek jazartzeko Mendebaldeko gobernuak, hedabideek eta unibertsitateek sortu dituzten ikerketa zentroek ez dituzte finkatu zein ezaugarri izan behar dituen berri faltsu batek. Izan ere, *fake news* eta egia-ostea bezalako kontzeptuak propaganda gerrarako tresna gisa sortutakoak dira eta beraz, sortaileek nahiago dute kontzeptuak lausoak izatea; bestela, ezaugarriak ondo zehaztuko balira, herritarrek identifikatu ahal izango lituzkete beraien gobernuetatik eta hegemoniko diren hedabideetatik zabaltzen diren berri faltsuak.

Gezur borobilak eraikitzea ez da ohikoa arriskutsuak direlako, estalgabetzen badira prezioa oso handia izan daiteke hedabideentzat edota gobernuentzat. Baina kasu gutxi batzuetan erabili egiten dira *salbuespenezko* egoeratan edota operazio bereziak bultzatzeko. Gainerakoan, manipulatzeko tresna arruntena agenda mediatikoaren kontrola da: zer sartu erabakiz, berri batzuk gain ordezkatzu eta beste batzuk azpi ordezkatzu. Mekanismo horren bertsio gogorrena omisioak dira.

Berrien edukiari begiratuta manipulazio tresna da egiaztapen falta duten informazioak hedatzea. Bertsio sofistika-tuagoetan ustezko egiaztapen lausoak aurkezten dira iturri orokor, kutsatu edo asmatutakoekin. Orain modan dago nor-

Hedabideek Assangeri buruz frogatu gabeko akusazioen berri ugari kaleratu dute bere irudia zikintzeko. Ekuadorreko Gobernuak bere kontra eginiko frogarik gabeko akusazioak hedabide hegemonikoek behin eta berriro erreproduzitu dituzte

baitek frogarik gabe burutzen duen akusazioa hedabideek kontrastatu gabe zabaltzea lau haizetara baldintza-adizkien gehiegizko erabilerarekin. Esate baterako, hedabideek Julian Assangeri buruz frogatu gabeko akusazioen gainean berri ugari kaleratzen dituzte kazetariaren irudia zikintzeko. Assangen atxiloketa egunean Ekuadorreko Gobernuak bere kontra eginiko frogarik gabeko akusazioak hedabide hegemonikoek behin eta berriro erreproduzitu dituzte. Horrela, Assangek enbaxadan bizi zuen bullyingari aurre egiteko hartu zuen balizko jarreraren berriaren elementu zentral bilakatu nahi izan dute. Hau manipulazio media-

tikoen klasiko bat da: berrien aurkezpen partziala interesaren arabera filtratuak. Adibidez, bazterreko elementu bat zentral bilakatzen da berriaren muina ezkutatze edo desitxuratzeko eta aldi berean, pertsona, gobernu edo herrialde bat zikintzeko eta estigmatizatze.

2016an AEBetako hauteskunde giro erdian Wikileaks-ek Hillary Clintonen emailak filtratu zituenean, berriaren muina filtrazioaren jatorria bilakatu zuten eta ez filtraturiko informazio larriaren edukia. Orduetik, Jugoslaviako gerran NATOko bozeramaile zen Jamie Shea-k erabilitako estrategia erabili dute, informazio eta berrien saturazioa kazetariak okupatu izateko une oro errusiar ustezko esku-hartze kanpainan. Bitartean, ez da hitz egiten kontrastatuak eta dokumentatuak dauden berriez, ez dira sakonki ikertzen Wikileaks-ek eta Snowdenek filtratutako dokumentuak agerian uzten dutenak: Bernie Sandersen kontra egindakoak, AEBetako kanpo politika agresibo eta zikina, edo munduko sakeleko telefonoak, telebista eta autoak CIAk zelatatzen dituela eta kontrolatu ditzakeela; arazoa baina, ustezko errusiar hacker batzuk eta berri faltsuak dira. Zeinen berri faltsuak ordea? Berriki Mike Pompeok, egungo AEBetako Estatu idazkariak azaldu du barrezka: "Ni CIAko zuzendaria nintzen. Gezurrak esan genituen, engainatu eta lapurtu genuen. Trebakuntzarako ikastaro osoak genituen. (Honek) Gogoratzen dizu amerikar esperimentuaren gloria". ●